

La León

2007, de Santiago Otheguy

Sinopsi

En un laberint de rius i rierols, Álvaro (Jorge Román) fa una vida humil i solitària a les remotes illes del delta del Paranà (Argentina). La seva feina quotidiana consisteix a pescar i a tallar joncs. La seva homosexualitat i la passió pels llibres no fan més que augmentar l'aïllament en què viu. L'únic llaç entre aquest territori sense fronteres i la ciutat és la León, una llanxa col·lectiva conduïda pel Turu (Daniel Valenzuela), un personatge violent i autoritari.

Fitxa tècnica

Guió i direcció ····· Santiago Otheguy
 Direcció de producció · Gonzalo Rodriguez
 Productors ····· Pablo Salomón,
 Anton Soumache, Alexis Vonarb,
 Juan Solanas, Paula Grandío
 Direcció d'art ····· Sergio Rud
 Fotografia ····· Paula Grandío
 So ····· Abel Tortorelli
 Muntatge ····· Sebastián Sepúlveda,
 Valeria Otheguy
 Música ····· Vincent Artaud
 Càsting ····· Valeria Otheguy,
 María Inés Teyssié, María Laura Berch
 Vestuari ····· Betina Andreose
 Nacionalitat ····· França/Argentina
 Durada ····· 85 min.

El director

Santiago Otheguy va néixer a Buenos Aires el 1973 i es va traslladar a París a estudiar el 1992. Primer es va centrar en la música i la història de l'art, i finalment, entre el 1995 i 1999, va fer els estudis de cinema a la Sorbonne. Durant aquest període va realitzar un espot televisiu sobre la violència domèstica (1996) i el seu primer curtmetratge *Naima* (1999).

L'any següent dirigeix *La rampe*, episodi del film col·lectiu *Scénarios sur la drogue*, amb l'actriu Claude Jade. Entre el 2001 i 2005 treballa en publicitat i teatre, i realitza dos nous curtmetratges (*Retiro*, 2001, i *Mort à Cherbourg*, 2003).

amb el premi Teddy al millor film de temàtica homosexual. Jay Weissberg, de la revista *Variety*, li dedica una crítica entusiasta.

(http://www.variety.com/index.asp?laout=print_review&reviewid=VE111932758&categoryid=31&query=santiago+otheguy).

Altres premis: Millor Fotografia (Festival de Huelva); Menció del Jurat a l'Òpera Prima (Festival de L'Havana); Menció Especial del Jurat (Festival de Buenos Aires); Premi del Jurat a l'Òpera Prima (Festival Llatí de Los Angeles); Millor Director (Festival de Santiago de Xile).

Fitxa artística

Jorge Román ····· Álvaro
 Daniel Valenzuela ····· El Turu
 José Muñoz ····· Iribarren
 Juan Carlos Rivas ····· Missioner 2
 Mirta Durán Rivas ····· Dona missionera
 Esteban González ····· Germà missioner 1
 Alfredo Rivas ····· Germà missioner 2
 Alberto Rivas ····· Germà missioner 3
 Mirta Rivas ····· Germana missionera
 Lorena Rivas ····· Nena missionera
 Aida Merel ····· Bibliotecària
 Diego Quiroz ····· Marinero Julio
 Mariano González ····· Jove del iot
 Marcos Woinsky ····· L'alemany
 Jimena Cavaco ····· Laura

El 2004, fent d'ajudant de direcció de Juan Diego Solanas durant el rodatge de *Nordeste*, entra en contacte amb els actors Jorge Román i Daniel Valenzuela, i amb el que serà l'escenari natural de *La León*: la Tercera Secció del Delta argentí. Aquest espai inhòspit i opressiu li captiva la imaginació i comencen a gestar la idea del primer llargmetratge d'Otheguy. El 2005 tornen per rodar-hi un curt, una "reducció", en diu ell, que serà la base de la producció posterior i els serveix per recaptar el finançament necessari.

El 2007 *La León* s'estrena a la Berlinale, dins la secció Panorama 57, on té una rebuda calorosa i és guardonat

Els actors

Tomás Gutiérrez Alea comentava l'impacte que havia tingut el neorealisme en el cinema llatinoamericà al llarg del segle xx, en part per raons polítiques però també econòmiques. D'una banda, els cineastes que van començar a escriure i dirigir els anys 50 o 60 tenien una agenda política: mostrar, denunciar, les condicions de vida al continent per remoure les consciències i incitar al canvi. De l'altra, als seus respectius països no hi havia indústria cinematogràfica, i per aquest motiu no comptaven amb recursos econòmics ni tècnics per fer grans produccions.

Cinquanta anys després, al segle següent, han canviat poques coses. Tot i que hi ha un teixit productiu que facilita una certa varietat d'estils, especialment a Mèxic i l'Argentina, els dos nuclis més actius, la influència neorealista encara és patent en una part important de les pel·lícules que arriben de l'altra banda de l'Atlàntic (les de sota del Río Grande, s'entén).

La León no és una pel·lícula neorealista, en absolut. Més aviat es podria dir que és el resultat de la constant reinvenió del neorealisme que, al llarg dels anys, ha anat experimentant el cinema de baix pressupost. Santiago Otheguy ha aconseguit una cosa admirable: fer un film que es podria dir de denúncia sense dramatismes, crits ni lemes, i posar al servei de la seva pel·lícula un equip d'actors en la seva gran majoria no professionals de forma tan natural que si no t'ho diuen ni te n'adones.

Els únics dos actors de carrera de *La León*, Jorge Román i Daniel Valenzuela, per la seva banda, formen part d'una fornada d'actors que ha acompanyat el ressorgiment del cinema argentí des dels anys 90, no només com a intèrprets sinó també en tasques tècniques: Román ha estat operador de càmera en diverses produccions i Valenzuela és també guionista.

Entre les seves pel·lícules més destacades es troba *Nordeste*, en què comparteixen cartell. Per separat, Daniel Valenzuela és conegut a casa nostra per la seva participació a *Ventdelplà*, tot i que cal destacar alguns dels seus treballs al cinema: *Mundo grúa* (1999), *Plata quemada* (2000), *La ciénaga* (2000) i *Antigua vida mía* (2001). Jorge Román, per la seva part, ha col·laborat en petits papers amb Eduardo Mignogna (*Sol de otoño*, 1996) i Marcelo Piñeyro (*Cenizas del paraíso*, 1997) i ha anat guanyant reconeixement de forma progressiva, sobretot gràcies a *El bonaerense* (2002, Pablo Trapero) i *La León*. Aquest any ha estat a Sundance com a actor convidat per als cursos de direcció cinematogràfica.

La pel·lícula

Fa un moment dèiem que *La León* és una pel·lícula de denúncia. Sí i no. Té un premi de la Berlinale a la millor pel·lícula de tema gai; el protagonista és un homosexual que té problemes a causa de la seva condició i, tanmateix, aquesta no és una pel·lícula sobre l'homosexualitat a l'Argentina. Es podria haver rodat a qualsevol altre lloc del món i el personatge d'Álvaro podria haver estat una dona, o una persona de qualsevol gènere amb una situació que genera desconfiança entre la gent del seu entorn per qüestions religioses, tradicions, costums, etc. Es podria haver fet a París i l'únic que canviaria és l'ambient aclaparador que imposa el delta del Tigre, al nord-est argentí.

La León, en definitiva, parla de la intolerància, en totes les seves formes.

El personatge del Turu, que interpreta Daniel Valenzuela, és un home en conflicte que sent que els pilars que sostenen el seu món se li ensorren. És el capità d'una barca, La León, que constitueix l'única connexió entre l'illa del delta on viu i el món exterior. Com a tal, es veu a si mateix com un líder de la comunitat i basa la seva autoestima en l'autoritat que la seva posició li atorga sobre els altres. Hi ha, no obstant, dues qüestions que se li escapen del control: la sexualitat d'Álvaro i la presència d'un grup d'immigrants del Paraguai, els "misioneros", que no s'integren sota el seu "comandament".

Cap al principi del film hi ha una escena en què, durant un dinar, diverses persones qüestionen les seves afirmacions sobre la mort d'un jove local. A partir d'aquí, la tensió entre el Turu i els "altres" (Álvaro i els misioneros), va in crescendo. Álvaro es manté impertorbable i es nega a proporcionar al Turu la més mínima excusa per reaccionar. Els misioneros, en canvi, s'ho prenen amb una mica menys de sang freda, i és aquest conflicte, sumat a la creixent inseguretat i paranoia del Turu, el que desencadena els esdeveniments finals.

En aquest sentit, el personatge de Jorge Román (Álvaro) és una mena d'extensió de l'entorn natural. L'espai, que recorda els contes d'Horacio Quiroga per la seva humitat i vegetació amenaçadores, i que, fotografiat per Paula Grandío té una grisor mate que ho abraça tot, que ennuaga, proporciona a la pel·lícula el ritme, la textura i la tonalitat emocional. La magnífica contenció dramàtica de *La León* ve donada per un entorn immutable, atemporal, que fa intrascendents els conflictes dels homes. Mentre que Álvaro assumeix sense problemes la seva pròpia insignificança, el patró de La León és incapaç d'acceptar que és un home com qualsevol altre.

Com correspon al bon cinema, *La León* té moltes lectures. La crítica ha parlat molt de les pulsions sexuals, de l'homofòbia i del racisme implícit en el rebuig a la immigració. Personalment, m'inclino més a llegir-la com un cant moral en la línia de l'estoïcisme. En qualsevol dels casos, crec que estem davant d'una gran pel·lícula que no ha rebut la difusió que mereix i que, espero, trobi amb el temps el seu lloc als llibres d'història del cinema.

Magda Costa

Es demana puntualitat. Es demana als espectadors que desconnectin els telèfons mòbils i qualsevol altre aparell acústic abans de començar la projecció. Gràcies.